

Dr Konrad Buczkowski
Dr Paulina Wiktorska
Dr Dagmara Woźniakowska-Fajst
Zakład Kryminologii Instytut Nauk Prawnych PAN
Mgr Agnieszka Martynowicz
Ulster University

Sprawozdanie z konferencji Europejskiego Towarzystwa Kryminologicznego w Porto (2–5 września 2015)

XV Konferencja Europejskiego Towarzystwa Kryminologicznego, która odbyła się w dniach 2- 5 września 2015 r. w Porto, dotyczyła problematyki kryminologii jako *unitas multiplex* w kontekście rozwoju teoretycznego, epistemologicznego i metodologicznego („*Criminology as unitas multiplex: theoretical, epistemological and methodological developments.*”).

W ostatnich trzech dekadach zainteresowania badawcze na polu kryminologii zaczęły wykazywać oznaki przenikania pomiędzy różnymi dyscyplinami, które w przeszłości pozostawały oddzielone od siebie. Takie „połączenia” zostały ustalone między wcześniej wydzielonymi obszarami, które obejmowały różne dziedziny naukowe, takie jak: nauki behawioralne, społeczne i biologicznych, dalej badania teoretyczne i empiryczne, badania ilościowe i jakościowe, metody eksperymentalne i kliniczne oraz wiedza naukowa i działania społeczne.

Dlatego też przedmiotem tegorocznej konferencji stało się poszukiwanie odpowiedzi na szereg pytań związanych z konsekwencjami takiego przenikania się nauk. Czy ta mnogość może być przeszkodą nie do pokonania dla jedności w kryminologii? Czy też może to być warunkiem złożonej jedności - *unitas multiplex*? Co sprawia, że kryminologia jest samodzielną dyscypliną naukową? W jaki sposób badania teoretyczne, epistemologiczne i metodologiczne zbiegają się w kierunku wyjaśnienia współczesnych problemów kryminologicznych?

W trakcie obrad odbyło się 13 – prowadzonych równolegle – sesji warsztatowych oraz 4 sesje plenarne.

Sesje plenarne zorganizowane zostały wokół następujących głównych zagadnień:

- czy kryminologia może być *unitas multiplex*?
- mosty komunikacyjne pomiędzy naukami biologicznymi a społecznymi,
- eksperymenty społeczne oraz polityka antynarkotykowa,
- empiryczne i teoretyczne badania integracji w dziedzinie bezpieczeństwa.

Pierwszą z nich zatytułowaną „*Can Criminology become unitas multiplex? Philosophical, methodological and pragmathical issues*” prowadził Michael Tonry, a w ramach sesji wystąpił Candido da Agra z Uniwersytetu w Porto. Referat dotyczył wyzwań jakie stają przed współczesną kryminologią jako nauką, która musi dostosować się do nowych zjawisk w prawie karnym, takich jak: cyberprzestępczość, terroryzm, przestępczość migrantów, przestępczość związana z handlem narkotykami, bullying, itp. Konkluzją wywodu było stwierdzenie, że współczesna kryminologia musi wypracować, nie tylko w rozważaniach teoretycznych, ale również w rozwiązaniach praktycznych, właściwe mechanizmy reagowania na nowe formy przestępczości.

Druga z sesji plenarnych zatytułowana *“Communicational bridges between biological and social sciences: The relevance of biosocial approaches in contemporary criminology”* prowadzona była przez Carla Cardoso z Uniwersytetu w Porto. Z referatami wystąpili: Richard Tremblay z Irlandii (wystąpienie zatytułowane: *„Developmental origins of chronic physical violence: Why environment and genes matter”*) i John Paul Wright z USA (wystąpienie: *“The Humanity of Biosocial Criminology: Building a Relevant Science for Positive Change”*).

W pierwszym wystąpieniu poruszono między innymi zagadnienie wpływu czynników genetycznych i środowiskowych na skłonność do agresji fizycznej, która we wczesnym dzieciństwie występuje częściej niż w jakimkolwiek innym momencie życia. Podkreślono znaczenie oddziaływań profilaktycznych podejmowanych już w okresie ciąży w eliminowaniu skłonności do agresji we wczesnym dzieciństwie i okresie dojrzewania, jako jednej z najskuteczniejszych metod obniżania kosztów postępowań karnych, stosowanych wobec sprawców w okresie ich dojrzewania i wczesnej dorosłości. W podsumowaniu prelegent stwierdził, że współczesna kryminologia rozwojowa musi przyjąć perspektywę bio-psycho-społeczną i więcej uwagi poświęcić roli kobiet w międzypokoleniowym zapobieganiu i eliminowaniu objawów agresji.

Drugi z referatów, ogłoszonych w ramach sesji, dotyczył koncepcji traktujących ludzkie zachowanie, w tym także przestępcze, jako powiązane z wpływem czynników biologicznych. Autor podjął wątki krytyczne wobec podejść wpisanych w ten paradygmat oraz sformułował refleksje dotyczące ich przyszłości i przydatności dla kryminologii jako nauki.

Kolejna sesja plenarna moderowana przez Serge Brohu z Uniwersytetu w Montrealu w Kanadzie dotyczyła polityki narkotykowej. Głos zabrał Jorge Quintas z Uniwersytetu w Porto z wystąpieniem: *„Portuguese decriminalization of drug use and law enforcement: Impact and perceptions of its effectiveness”* oraz Sveinung Sandberg z Uniwersytetu w Oslo z Norwegii z wystąpieniem: *“What is the impact of drug policy? Insights from narrative criminology”*.

Pierwszy referat prezentował prace podejmowane nad prawem związanym z dekryminalizacją narkotyków w Portugalii na tle międzynarodowych badań porównawczych, natomiast drugie wystąpienie dotyczyło różnorodnych podejść do polityki społecznej, związanych w podejściem do problemu legalizacji lub delegalizacji narkotyków i ich faktycznym przełożeniu na praktyki związane z używaniem narkotyków.

Ostatnią sesję plenarną: *“Empirical and theoretical research integration in security issues”* prowadził Frieder Dünkler (University of Greifswald, Germany). Wygłoszono w jej trakcie referat zatytułowany: *“Criminology and the nation state: globalization, migration and sovereignty”* (Katja Franko, University of Oslo, Norway) oraz *“Security and Pre-Crime Criminology – New Perspectives?”* (Hans-Jörg Albrecht, Max Planck Institute for Foreign and International Criminal Law in Freiburg, Germany). Obydwa wystąpienia były niezwykle aktualne, ponieważ dotyczyły polityki kontroli wobec migrantów i przełożenia na współczesne europejskie systemy prawa karnego oraz ciągle wzrastającej potrzeby kontroli bezpieczeństwa i zarządzania bezpieczeństwem.

Uczestnicy konferencji spotykali się również na sesjach tematycznych, podczas których miały miejsca wystąpienia poszczególnych referentów oraz dyskusje nad różnorodnymi problemami kryminologicznymi. Zakres tematyczny wystąpień był jak co roku bardzo szeroki i zróżnicowany. W trakcie obrad omawiano między innymi problematykę przestępczości nieletnich, migrantów, przestępczości zorganizowanej, gospodarczej i cyberprzestępczości, przestępczości narkotykowej, seksualnej i emocjonalnej, handlu ludźmi, zagadnienia dotyczące systemów karania, polityki kryminalnej i systemów penitencjarnych. Omawiano różnorodne zagadnienia zarówno z punktu widzenia sprawców jak i ofiar przestępstw, ale także od strony systemów kontrolowania

przestępczości. Prezentowano różnorodne perspektywy teoretyczne i wyniki badań empirycznych, zarówno o zasięgu lokalnym, jak i międzynarodowym.

Pracownicy Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk biorący udział w konferencji wystąpili z referatami w kilku panelach tematycznych.

Witold Klaus wystąpił z referatem: „*Meeting Human Trafficking Survivors' Needs – Still a Challenge*” w panelu tematycznym zatytułowanym: „*Human Traffic and Victimization*” któremu przewodniczyła Clara Santos. W. Klaus w swoim wystąpieniu poruszył problem mechanizmów służących ochronie i zapobieganiu wtórnej wiktyimizacji ofiar handlu ludźmi. Podkreślił, że wszystkie rodzaje pomocy oferowane ocalałym ofiarom powinny w jak największym stopniu uwzględniać ich indywidualne potrzeby i oczekiwania. Oceniając postawę polskich instytucji publicznych w prowadzeniu spraw ocalałych ofiar handlu ludźmi W. Klaus oparł się na przeprowadzonych w 2014 roku pogłębionych wywiadach z ofiarami, które doświadczyły tego przestępstwa. Celem badań było sprawdzenie czy ich podstawowe potrzeby zostały zaspokojone i jak oceniają podejmowane wobec siebie działania. Doświadczenia badanych nie były jednorodne, zdarzały się pozytywne opinie. Jednak badane osoby najczęściej zwracały uwagę na przedłużające się i męczące procedury oraz brak informacji na temat ich przebiegu. W procesach karnych, skupionych przede wszystkim na sprawcach handlu ludźmi, ofiary są traktowane jako osobowe źródło informacji. Wiele z nich skarżyło się na strach przed niepewnością co do przyszłych zdarzeń i obawę o rodziny, które pozostały w kraju pochodzenia.

W ramach panelu dotyczącego problemu handlu ludźmi Nicoletta Policek z Włoch zaprezentowała referat: „*Migration Control and Victims of Trafficking*”. Referentka podkreśliła, że Włochy są krajem tranzytowym przez który przemycane są głównie kobiety – ofiary handlu transgranicznego do wykorzystywania seksualnego i pracy przymusowej. Problem jest na tyle istotny, że w 2014 roku znowelizowano prawo karne dotyczące handlu ludźmi i niewolnictwa. Rząd obiecał wzmocnienie prowadzenia polityki bezwzględnego ścigania sprawców handlu ludźmi i kontynuowania działań zapewniającym wsparcie i reintegrację ofiar.

Kolejny z referatów zatytułowany: „*Victims Status, Personal and Social Protection of the Victims of THB in Southern Countries*” wygłoszony przez Carlę Santos koncentrował się wokół systemu ochrony ofiar handlu ludźmi w Portugalii i Grecji, porównując dwa odmienne modele reagowania na to samo zjawisko społeczne.

Paulina Wiktorska (Zakład Kryminologii INP PAN), w ramach sesji tematycznej: „*Criminal Justice: Legitimacy and Public Perceptions*”, wygłosiła referat zatytułowany: „*Controlling Criminality in Poland*”. Założeniem wystąpienia była charakterystyka współczesnej polskiej polityki karnej - w znaczeniu decyzji podejmowanych przez sądy w odpowiedzi na popełnianie przestępstw. Na podstawie danych statystycznych omówiono strukturę orzekanych przez polskie sądy kar kryminalnych wśród których dominującą jest kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Stan taki oceniony został krytycznie przede wszystkim dlatego, że najczęściej karze tej nie towarzyszą żadne inne dolegliwości, takie jak: grzywna, określone obowiązki lub dozór. Sądy tylko sporadycznie sięgają po karę ograniczenia wolności, która wydaje się znacznie skuteczniejszą formą reakcji prawnokarnej. Grzywny również są orzekane niezbyt często, a jeżeli już, to ich wysokość często jest na poziomie zwykłego mandatu nakładanego przez policję za wykroczenia. Bezwzględna kara pozbawienia wolności jest co prawda najrzadziej stosowaną sankcją, co niestety nie pomaga rozwiązać problemu sporego przeludnienia polskich zakładów karnych. Jest ono wynikiem między innymi prowadzonej przez ostatnie lata polityki karnej, w której często stosowano instytucje tymczasowego aresztowania przy jednoczesnym dość ograniczonym orzekaniu warunkowego przedterminowego zwolnienia.

W ramach sesji wystąpił Rok Hacin i Gorazd Meško z prezentacją dotyczącą systemu więziennictwa w Słowenii („*Legitimacy of Penal System in Slovenia*”). Podkreślono w niej, że pomimo dość sporej stopy recydywizmu w Słowenii, zakłady karne są nastawione głównie i przede wszystkim na resocjalizację osadzonych. Ponieważ specyfika zakładu karnego wymusza wiele wysiłku po obu stronach w kształtowaniu wzajemnych relacji pomiędzy osadzonymi i pracownikami służby więziennej trzeba stale monitorować i kontrolować panujący tam klimat społeczny. Istotne jest nie tylko postrzeganie legitymizacji wymiaru sprawiedliwości przez więźniów ale również samoocena personelu więziennego jako uprawnionego do wykonywania czynności związanych z wymiarem sprawiedliwości.

W kolejnym wystąpieniu zatytułowanym: „*Evaluation of the Justice System in Cyprus by Lawyers*” Andreas Kapardis (University of Cyprus) opisał kondycję profesjonalistów cypryjskiego wymiaru sprawiedliwości (sędziów i adwokatów), uznając że są to osoby kluczowe w funkcjonowaniu systemu kontroli społecznej w państwie. Przewlekłość postępowań sądowych i negatywny obraz środowiska prawniczego tworzony przez media, wpłynęły na pogorszenie społecznego wizerunku osób odpowiedzialnych za egzekwowanie prawa.

Na zakończenie panelu Aleksander Dobryninas w referacie: „*Discursive Practices of Criminal Justice*” zwrócił uwagę, że na postrzeganie systemu wymiaru sprawiedliwości składają się trzy dyskursy: profesjonalny, polityczny i publiczny, które oddziałują na siebie wzajemnie, jednocześnie bardzo się od siebie różniąc. Badania nad postrzeganiem wymiaru sprawiedliwości na Litwie dowiodły, że przyczyną takiego stanu rzeczy jest przede wszystkim brak komunikacji pomiędzy ekspertami z zakresu prawa karnego, politykami i opinią publiczną. Przy czym ta ostatnia jest ściśle kontrolowana przez media i tym samym staje się najbardziej powszechną opinią w postrzeganiu systemu prawa karnego i przestępczości w społeczeństwie.

Jeden z paneli tematycznych w całości dotyczył przestępczości cudzoziemców w Polsce („*Foreign Criminality: Perspectives from Poland*”). W referacie autorstwa Ireny Rzeplińskiej, Konrada Buczkowskiego, Witolda Klausa i Dagmary Woźniakowskiej-Fajst (Zakład Kryminologii INP PAN) zatytułowanym: „*Foreigners as Crime Perpetrators in Poland – general overview*” scharakteryzowano przestępczość migrantów w Polsce, jako jednym z państw granicznych Unii Europejskiej. Polska ma najdłuższą na wschodzie granicę Unii Europejskiej, stąd wydaje się być szczególnie narażona na zwiększone prawdopodobieństwo przestępstw popełnianych przez cudzoziemców. Badania przeprowadzone nad przestępczością cudzoziemców w Polsce pokazują, że osoby te popełniają nie tylko czyny związane z nielegalnym przekraczaniem granicy czy handlem ludźmi, ale również czyny dające się zakwalifikować do kategorii przestępstw pospolitych. Odsetek cudzoziemców w Polsce jest jednak jednym z najniższych w całej Europie, również ich przestępczość jest na niskim poziomie i co ciekawe w ostatnim czasie jej poziom znacznie spada.

W kolejnym referacie „*Foreigners who commit crime in Poland – the portrait of offender*”, autorstwa Dagmary Woźniakowskiej – Fajst i Konrada Buczkowskiego (Zakład Kryminologii INP PAN) scharakteryzowano sylwetki cudzoziemców - sprawców przestępstw. Polskie sądy rocznie skazują ok. 7000 cudzoziemców, co stanowi mniej niż 2% wszystkich wydawanych wyroków (wg danych na 2012 rok). Liczba skazanych cudzoziemców systematycznie spada, analogicznie do spadku liczby osób podejrzanych, zgłoszonych w statystykach policyjnych. W szczególności, obserwujemy ogromny spadek po 2004 roku, kiedy Polska stała się członkiem Unii Europejskiej. W wystąpieniu zreferowano wyniki przeprowadzonych badań obejmujących statystyki policyjne, sądowe oraz akta spraw. Podczas badań analizowano także problem ofiar przestępstw oraz powiązań między nimi a sprawcami.

Panel zakończył się wystąpieniem: „*Border Criminality – Myths and Reality From Polish Perspective*” wygłoszonym przez Magdalenę Perkowską (Uniwersytet w Białymstoku), podczas którego scharakteryzowano przestępczość przygraniczną, popełnianą na wschodniej granicy Polski, będącą jednocześnie wschodnią granicą UE i mającą znaczącą rolę w bezpieczeństwie Europy. Wnioski sformułowano w oparciu o badania struktury i dynamiki przestępczości granicznej na wschodniej granicy Polski w latach 2004-2013. Analiza struktury i dynamiki przestępczości granicznej, odnosiła się przede wszystkim do czynników politycznych mających wpływ na stan graniczny czyli rozszerzenia Unii Europejskiej (w roku 2004), rozszerzenia Schengen (w roku 2007) oraz wprowadzenia małego ruchu granicznego z Ukrainą (w 2009 roku) i Federacją Rosyjską (w 2012 roku). Czynniki te obejmują niektóre elementy polityki UE wobec krajów byłych ZSRR i wpłynęły na skalę przestępczości granicznej i inne zagrożenia dla bezpieczeństwa granic we wschodniej części Europy. Panel dotyczący przestępczości cudzoziemców w Polsce wydawał się interesujący zwłaszcza w kontekście wyzwań przed jakimi obecnie stoją wszystkie kraje europejskie w tym również Polska, związanych z narastającą falą uchodźców w Europie.

W kontekście najaktualniejszych tematów w kryminologii, odnoszących się bezpośrednio do wydarzeń współczesnych bardzo interesująca była sesja poświęcona społecznemu konstruktowi przestępstwa i kryminalizacji zachowań związanych z wandalizmem zatytułowana: „*The social construction of crime and criminality in the context of disorder*”. W tej sesji pojawiły się dwa godne uwagi wystąpienia, odnoszące się bezpośrednio do zamieszek ulicznych, które miały miejsce w Anglii w roku 2011. Deborah Platts-Fowler wygłosiła wystąpienie „*Causing chaos' - the social construction of urban riots*”. Zamieszki w roku 2011 trwały 4 dni i miały miejsce w 66 lokalizacjach. Politycy i media podawali dość schematyczne wyjaśnienia tego fenomenu, tłumacząc rozprzestrzenianie się wystąpień „efektem domina”, który dodatkowo był wzmacniany przez bieżące sprawozdania mediów i sieci społecznościowych. Tymczasem badania własne autorki przeprowadzone w dwóch angielskich miastach stają jednak w sprzeczności z powszechnym dyskursem. Jej zdaniem wybuchy zamieszek w poszczególnych miejscach nie były zupełnie przypadkowe. Po pierwszych zamieszkach policja typowała miejsca, w których można było potencjalnie spodziewać się rozruchów i wzmacniała w tych miejscach kontrolę. Kontrola owa polegała na stosowaniu specjalnego protokołu ograniczającego prawa obywatelskie oraz na technikach rozproszenia i zapobiegania rozprzestrzenianiu się zamieszek poprzez uniemożliwianie opuszczenia pewnych miejsc. Wspomniane metody, zdaniem autorki, same w sobie mogą przyczyniać się do podsycania konfliktów i przemocy. Deborah Platts-Fowler postawiła nawet tezę, że to sami decydenci, zarówno na poziomie krajowym, jak i lokalnym, przyczynili się do dalszych wybuchów zamieszek.

Gareth Young w wystąpieniu „*Criminalizing discourses of the poor: the construction of housing in response to the 2011 riots*” przedstawił społeczne konsekwencje zamieszek, w kontekście ponoszenia odpowiedzialności za udział w owych wystąpieniach. Oczywistym jest, że zidentyfikowani uczestnicy zająć ponieśli odpowiedzialność karną. W Wielkiej Brytanii doszło jednak poza tym do niespotykanej powszechnie reakcji administracyjnej, godzącej nie tylko w sprawców czynów chuligańskich, ale także bezpośrednio w członków ich rodzin. Zaraz po zamieszkach zostały podjęte prace legislacyjne nad rozszerzeniem uprawnień właścicieli mieszkań socjalnych. Miały one polegać m.in. na przyznaniu prawa do eksmisji lokatorów dopuszczających się aktów wandalizmu w przestrzeni miejskiej. Ostatecznie na poziomie krajowym prawo do zostało dopisane w 2014 r. do ustawy *the Anti-Social Behaviour, Crime and Policing Act*. Prawo angielskie daje możliwość wyeksmisowania z lokali komunalnych sprawców aktów wandalizmu oraz ich rodzin, co jest niewątpliwie przykładem zarówno niedozwolonej w prawie karnym

odpowiedzialności zbiorowej, a po drugie, stosowaniem dotkliwych sankcji administracyjnych za zachowania, które były już przedmiotem postępowania karnego.

Inna ciekawa sesja była poświęcona problematyce badań etnograficznych w więzieniu („*Ethnographic research in prisons*”).

Ines Hasselberg, która prowadziła badania zarówno w więzieniu brytyjskim jak i portugalskim („*Research access and the production of knowledge*”) zauważyła, że na wyniki badań mają wpływ nie tylko wybrana metodologia badań, ale także jakość i styl współpracy badacza z administracją i personelem więziennym, a pośrednio także i z samymi osadzonymi. Badaczka w dwóch państwach dostała różną swobodę prowadzenia badań. W Wielkiej Brytanii udzielono jej dostępu do całego skrzydła zakładu karnego oraz dano możliwość swobodnego poruszania się po terenie obiektu. To pozwoliło jej na zanurzenie się w codziennym życiu więzienia, lepszy i głębszy kontakt z osadzonymi i zbudowanie ich zaufania. W Portugalii natomiast pozwolono jedynie na przeprowadzenie wywiadów i to wyłącznie na terenie budynków administracyjnych. Badaczka była pozbawiona dostępu do tej części zakładu, w której mieszkają osadzeni, a tym samym nie mogła zobaczyć i poznać przestrzeni, która stanowi część życia codziennego więźniów. Skutkowało to mniejszym zaufaniem respondentów i płytszymi wynikami badań niż w przypadku więźniów brytyjskich.

Esther Van Ginneken i Serena Wright w wystąpieniu “*Walking the tightrope: managing conflict between personal beliefs and data on the ‘pains’ and ‘gains’ of imprisonment*” podjęły temat poglądów badacza i ich wpływu na postrzeganie więzienia jako instytucji w kontekście konieczności zachowania obiektywizmu wobec przedmiotu badań. We współczesnych badaniach kryminologicznych zarówno kwestia emocji badacza jak i jego refleksji nad tematem badań stają się istotniejsze niż kiedykolwiek wcześniej. W tym nowym nurcie spojrzenia na podmiot badań autorki referatu odnosiły się to tego jak przekonania polityczne naukowca mogą odbijać się na interpretacji jego badań. Poprzez badania z więźniami oparte na wywiadach, badacz dowiaduje się nie tylko o indywidualnych losach osadzonych, ale także zderza się z wiedzą ogólną dotyczącą wykonywania kary pozbawienia wolności, a opowieści więźniów mogą przynosić nie tylko krytykę systemu, ale także sensu istnienia i sposobu wykonywania tej kary. Nie jest niczym niezwykłym, że niektórzy więźniowie akceptują punitywny nurt dyskursu o polityce karnej i domagają się stosowania surowszych kar. Dylemat badacza, o którym mówiły autorki wystąpienia, dotyczył także tego jak obiektywnie i wiernie oddać poglądy badanych pochodzących z różnych kręgów kulturowych, pozostając jednocześnie wiernym swoim przekonaniom.

Na szczególną uwagę zasługuje referat Agnieszki Martynowicz, która opowiadała o szczególnym doświadczeniu łączenia roli badacza, tłumacza oraz osoby wspierającej badanych. Agnieszka Martynowicz badała Polaków odbywających karę pozbawienia wolności w więzieniach Irlandii Północnej. Wielu respondentów nie posługiwało się dobrze językiem angielskim. Dotarcie do takiej grupy badanych wymaga dwujęzyczności samego badacza, jako że konieczne jest posługiwanie się zarówno językiem badanych, jak i językiem środowiska, w którym przebywają. Dotarcie do takich osób jest niezwykle ważne, jako że często ich głos w zamkniętych instytucjach nie jest dostatecznie słyszany. Z powodu bariery językowej nie zawsze są one w stanie komunikować personelowi zakładu swoich potrzeb i trudności. Wyjście do takich grup i nawiązanie kontaktu rodzi jednak ogromne ryzyko pomieszania ról w trakcie samych badań. W badaczu mówiącym ich językiem osadzeni zaczynają widzieć nie tylko naukowca, ale także tłumacza i pośrednika między nimi a administracją więzienną. Stawia to badacza przed szeregiem dylematów etycznych i metodologicznych, których codzienne negocjowanie staje się częścią doświadczenia na polu badawczym.

Tematyką badań w zakładach karnych zajęli się również uczestnicy sesji zatytułowanej „*Security and the Prison Climate*”. W ramach tej sesji, Sarah Fehrmann zaprezentowała wystąpienie na temat „*Prison Climate – Reseachers’ Perceptions of Different Prisons in Germany*”. W wystąpieniu, autorka skupiła się na percepcjach środowiska w zakładach karnych wśród badaczy biorących udział w badaniach przemocy i samobójstw w placówkach dla nieletnich w Niemczech. Autorka porównała doświadczenia 11 osób prowadzących badania z percepcjami 212 nieletnich przebywających w tychże zakładach. Porównanie to wskazało na to, iż osoby przebywające w podobnych środowiskach tymczasowo (badacze) odbierają je w bardziej pozytywny sposób niż osoby osadzone.

Kolejnych wystąpieniem w sesji była prezentacja An-Sofie Vanhouche zatytułowana „*Limits of Trust: Dynamic Security and Staff-Prisoner Relationships*”. W wystąpieniu, autorka przedstawiła wyniki badań nad traktowaniem więźniów z Belgii w zakładzie karnych w Holandii. Więźniowie ci zakwaterowani są w zakładzie karnym w Tilburg na podstawie umowy pomiędzy Belgią a Holandią, w ramach prób rozwiązania problemu przeludnienia więzień podejmowanych przez rząd belgijski. Więźniowie przebywający w Tilburg nadzorowani są przez pracowników holenderskiej służby więziennej, choć zasady prowadzenia tego zakładu opierają się na prawie belgijskim. Badania autorki skupiały się na różnicach w traktowaniu więźniów w zakładach karnych w Belgii, i w zakładzie w Tilburg. Więźniowie generalnie przyznawali, iż lepiej traktowani są przez pracowników holenderskiej służby więziennej. Nie oznacza to jednak, że nie postrzegali oni pewnych trudności w tymże traktowaniu. Podnosili oni na przykład kwestię braku jasnego podziału pomiędzy funkcjami strażników jako osób skupiających się na zapewnieniu bezpieczeństwa zakładu, a ich rolą jako osób, które wspierają rehabilitację osób osadzonych.

Cormac Behan z Uniwersytetu w Sheffield w swojej prezentacji skupił się na systemach składania skarg przez osoby pozbawione wolności w Irlandii, oraz na niezależnym monitoringu warunków w tamtejszych zakładach karnych. Cormac Behan zwrócił uwagę na to, iż pomimo dynamicznego rozwoju prawa (w tym międzynarodowego) w zakresie ochrony praw więźniów, dostęp do mechanizmów gwarantujących taką ochronę w praktyce jest dla osób osadzonych znacznie utrudniony. W wystąpieniu zwrócono uwagę na to, że pomimo istnienia mechanizmów monitorujących prawa więźniów w Irlandii – jak, na przykład, Biuro Inspektora Więziennictwa (Inspector of Prisons) – niewielu osadzonych postrzega je jako efektywne.

Ostatnia prezentacja w omawianej sesji dotyczyła badania z osobami osadzonymi w izolacji w zakładach karnych, i została przedstawiona przez Sharon Shalev z Centrum Kryminologii Uniwersytetu w Oxfordzie. Autorka przedstawiła refleksje na temat użycia izolacji (solitary confinement) jako narzędzia dyscypliny i/lub ochrony osób zagrożonych w zakładach karnych w Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii. Pomimo, iż w wielu przypadkach używanie izolacji może stanowić tortury i/lub być przykładem nieludzkiego traktowania, praktyka ta jest coraz powszechniej używana na całym świecie. Jej stosowanie na taką skalę stwarza szereg praktycznych i etycznych problemów dla badaczy zainteresowanych problematyką wykonywania kary pozbawienia wolności wobec osób, które uznane są za szczególnie niebezpieczne i/lub potrzebujące szczególnej ochrony.

Kolejną wartą uwagi sesją był panel zatytułowany „*Domestic Violence and Honour Crime: Media and Perceptions*”. W pierwszym referacie Sofia Graca z Uniwersytetu Canterbury Christ Church w Kent analizowała postawy imigrantek z Portugalii, mieszkających w Wielkiej Brytanii, wobec przemocy domowej. Przedmiotem badań były głównie percepcje na temat dostępu do i używania formalnych procesów wymiaru sprawiedliwości w sytuacjach doświadczenia przemocy domowej. Prezentacja odniosła się również do różnic kulturowych w środowisku rodzin z Portugalii

w zakresie zgłaszania przypadków przemocy domowej policji brytyjskiej, oraz wewnątrzrodzinkowych nacisków ze strony rodzin i znajomych na ‘załatwianie’ spraw związanych z przemocą w sposób nieformalny.

Molly Dragiewicz z Uniwersytetu Queensland zaprezentowała wyniki badań dyskursu w mediach społecznych w odpowiedzi na debatę na temat przemocy domowej przez australijski program telewizyjny „Q&A”. W lutym 2015 roku jedno z wydań tego programu skupiło się na problematyce przemocy wobec kobiet. Molly Dragiewicz wraz z zespołem badawczym przeanalizowała dyskusję, jaka toczyła się w trakcie i po programie na Twitterze. Ze szczególnym zainteresowaniem badaczki spotkała się reakcja mężczyzn, którzy włączyli się w tę dyskusję, w dużej mierze starając się przekonać opinię publiczną, iż debata nad przemocą domową ignoruje przemoc wobec mężczyzn. Widziane to było jako próba negacji faktu, iż przemoc domowa charakteryzuje się wysokim odsetkiem ofiar wśród kobiet.

Kolejna prezentacja w trakcie omawianej sesji również dotyczyła problematyki przemocy wobec kobiet, tym razem dotyczącej tzw. zabójstw honorowych w Turcji. Nurşen Adak z Uniwersytetu w Akdeniz w trakcie swoich badań przeanalizowała sposób, w jaki media traktują i opisują przypadki zabójstw honorowych. Autorka zwróciła uwagę na to, iż wciąż w wielu przypadkach zabójstwa te są publicznie usprawiedliwiane ‘nieposłuszeństwem’ kobiet, wspierając patriarchalne rozumienie pozycji kobiet w społeczeństwie.

Na zakończenie sesji, Ezgi Taboglu z Uniwersytetu w Cambridge przedstawiła początkowe wyniki swoich badań na temat percepcji kobiet w Wielkiej Brytanii i Turcji, skazanych za przestępstwa związane z przemocą domową. W trakcie prezentacji zatytułowanej „*Perceptions of Justice and Legitimacy among Women Convicted of Serious Domestic Violence in Prisons in Turkey and England*” autorka opisała doświadczenia tychże kobiet przed popełnieniem przestępstwa, porównała różne doświadczenia w ich traktowaniu przez wymiar sprawiedliwości, oraz ich doświadczenia w zakładach karnych. Autorka argumentowała między innymi, iż różnice kulturowe przyczyniać się mogą do różnego postrzegania przez skazane kobiety ‘sprawiedliwości’ zastosowanej wobec nich sankcji, szczególnie w przypadkach, gdzie popełnienie przestępstwa było wynikiem długotrwałej wiktymizacji w związkach intymnych.